

53

D E K R E T

z dnia 22 stycznia 1946 r.

Przepisy wprowadzające prawo rodzinne.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Rozdział I.**Przepisy ogólne.**

Art. I. Z dniem wejścia w życie prawa rodzinnego tracą moc wszelkie przepisy, dotyczące przedmiotów, unormowanych w prawie rodzinnym, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. II. Uchyła się:

1) ustawę z dnia 13 lipca 1939 r. o ułatwieniu przysposobienia małoletnich (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 416);

2) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 1945 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej oraz Ministrem Administracji Publicznej o wyznaczeniu organu opieki społecznej, powołanego do wyrażenia w imieniu dziecka nieznanymi rodziców lub dziecka opuszczonego zgody na przysposobienie w trybie ustawy z dnia 13 lipca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 91).

Art. III. Jeżeli dotychczasowe przepisy, utrzymane w mocy, powołują się na uchylone przepisy bądź też ogólnie odsyłają do przepisów prawa cywilnego, dotyczących przedmiotów unormowanych w prawie rodzinnym, stosuje się odpowiednio przepisy prawa rodzinnego.

Art. IV. § 1. Jeżeli ustawa inaczej nie stanowi, roszczenia oparte na przepisach prawa rodzinnego nie ulegają przedawnieniu.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do roszczeń o zaległe świadczenia majątkowe.

§ 3. W przypadkach, w których przedawnienie jest przewidziane, stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu zobowiązań o przedawnieniu.

Art. V. Wysokość i czas trwania wszelkiego rodzaju świadczeń alimentarnych, ustalonych prawomocnym orzeczeniem sądowym lub umową, a opartych na przepisach prawa rodzinnego, mogą być zmienione w miarę zmiany okoliczności.

Rozdział II.**Przepisy szczególne**

dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego.

Art. VI. Uchyła się:

1) art. 236—344, 347—351, 358—363, 430 i 485 kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego;

2) art. 735—738, 756—766, 773 i 908 kodeksu Napoleona;

3) art. 1661 i 1662 ustawy postępowania cywilnego z 1864 r., utrzymane w mocy art. XVII § 1 pkt 12 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego;

4) ustawę z dnia 13/26 maja 1913 r. o polepszeniu losu dzieci nieślubnych (Zb. pr. i rozp. Nr 114, poz. 998);

5) art. XVII § 1 pkt 8 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego.

Art. VII. W kodeksie Napoleona wprowadza się zmiany następujące:

1) art. 723 otrzymuje brzmienie:

„Prawo określa porządek spadkobrania pomiędzy dziedzicami prawnymi; w ich braku majątek przechodzi do pozostałego małżonka, a gdy tego nie ma, do państwa.“;

2) art. 724 otrzymuje brzmienie:

„Dziedzice prawni samym przez się prawem wwiązani są w majątek, prawa i skargi zmarłego, pod obowiązkiem zaspokojenia wszystkich ciężarów spadku; małżonek przy życiu pozostały i państwo powinni żądać wprowadzenia w posiadanie w drodze sądowej według form, jakie będą określone.“;

3) art. 730 otrzymuje brzmienie:

„Dzieci niegodnego, przychodzące do spadku prawem własnym, a nie prawem zastępstwa, nie są za winę swego ojca wyłączone.“;

4) art. 767 otrzymuje brzmienie:

„Gdy zmarły nie pozostawia krewnych w stopniu uprawniającym do dziedziczenia, spadek po nim należy do pozostałego przy życiu małżonka nierozwiedzonego“.

Rozdział III.**Przepisy szczególne**

dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego austriackiego.

Art. VIII. § 1. Uchyła się:

1) §§ 40—42, 137—186, 211 ust. 1 pkt 1 i 4, 752—756, 1220—1223, 1231 zdanie ostatnie i 1458 kodeksu cywilnego austriackiego;

2) patent z dnia 22 lutego 1791 r. (Zb. u. s. Nr 115);

3) dekret nadworny z dnia 1 kwietnia 1813 r. (Zb. p. p. XL Nr 32);

4) dekret kancelarii nadwornej z dnia 21 kwietnia 1820 r. (Zb. u. s. Nr 1659);

5) dekret kancelarii nadwornej z dnia 18 lipca 1834 r. (Zb. p. p. LXII Nr 83);

6) dekret nadworny z dnia 15 czerwca 1835 r. (Zb. u. s. Nr 39);

7) dekret nadworny z dnia 28 czerwca 1837 r. (Zb. u. s. Nr 209);

8) rozporządzenie z dnia 29 czerwca 1850 r. (Dz. u. p. austr. Nr 257);

9) rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 24 maja 1859 r. Nr 7058;

10) rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 20 listopada 1871 r. (Dz. u. p. austr. Nr 299);

11) rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 10 listopada 1893 r. (Dz. urz. austr. Min. Sprawiedl. Nr 31);

12) art. XVI ustawy zaprowadzającej normę jurysdykcyjną z dnia 1 sierpnia 1895 r. (Dz. u. p. austr. Nr 110), utrzymany w mocy art. XXV pkt 1 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego;

13) rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 3 grudnia 1899 r. (Dz. urz. austr. Min. Sprawiedl. Nr 49);

14) §§ 15—17 noweli I do kodeksu cywilnego austriackiego (rozporządzenie ces. z dnia 12 października 1914 r. — Dz. u. p. austr. Nr 276);

15) art. XXVII pkt 5 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego;

16) art. VIII pkt 1 i 2 przepisów wprowadzających prawo osobowe.

§ 2. W art. X §§ 1 i 2 przepisów wprowadzających prawo osobowe skreśla się powołany w tych przepisach § 176 kodeksu cywilnego austriackiego.

§ 2. W art. 26 dekretu z dnia 29 sierpnia 1945 r. w sprawie postępowania o uznanie za zmarłego i o stwierdzenie zgonu (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 226) skreśla się końcowe wyrazy „oraz sądowi opiekunów celem przywrócenia władzy ojcowskiej“.

Art. IX. § 1481 kodeksu cywilnego austriackiego otrzymuje brzmienie:

„Zobowiązania, które odpowiadają powyżej (§ 1459) przytoczonemu prawu swobodnego rozporządzania swoją własnością, np. obowiązek dozwolenia podziału rzeczy wspólnej lub oznaczenia granic, nie mogą ulec przedawnieniu“.

Rozdział IV.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej kodeksu cywilnego niemieckiego.

Art. X. Uchyła się:

1) §§ 194 ust. 2 i 1589—1772 kodeksu cywilnego niemieckiego;

2) §§ 746 i 862 ustawy o postępowaniu cywilnym z 1877 r., utrzymane w mocy art. LII przepisów wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym;

3) art. XXXI § 2 pkt 3 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego.

Rozdział V.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej tomu X cz. 1 Zводу Praw.

Art. XI. Uchyła się:

1) art. 119—211, 226, 995 i 1112—1119¹ tomu X cz. 1 Zводу Praw;

2) art. 1460¹⁻¹² ustawy postępowania cywilnego z 1864 r., utrzymane w mocy art. XVII § 1 pkt 10 przepisów wprowadzających kodeks postępowania cywilnego.

Rozdział VI.

Przepisy procesowe.

Art. XII. W tytule V księgi drugiej części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego po rozdziale I, wprowadzonym art. VIII pkt 2 przepisów wprowadzających prawo małżeńskie, umieszcza się jako rozdział I a przepisy w brzmieniu:

„Rozdział Ia.

Postępowanie w sprawach ze stosunków rodziców i dzieci.

Art. 457¹⁹. W sprawach o ustalenie, czy strony pozostają ze sobą w stosunku rodziców i dzieci, stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego ze zmianami, przewidzianymi w rozdziale niniejszym.

Art. 457²⁰. Strona ubezwłasnowolniona częściowo ma zdolność procesową.

Art. 457²¹. Pełnomocnictwo ogólne nie wystarcza do występowania w sprawie. Zastępstwo strony przez adwokata nie jest obowiązkowe w postępowaniu przed sądem okręgowym.

Art. 457²². Rozprawa odbywa się bez względu na niestawiennictwo jednej ze stron.

Art. 457²³. Jeżeli strona osobiście wezwana nie stawi się bez usprawiedliwionych powodów na rozprawę, sąd może ją skazać na grzywnę według przepisów o karach za pogwałcenie obowiązków świadka, jednak nie może nakazać sprowadzenia jej przymusowo do sądu.

Art. 457²⁴. § 1. Sąd nie jest związany uznaniem żądania powództwa ani przyznaniem faktów; może też dopuścić dowód, którego strony się zrzekły lub któremu się sprzeciwiły oraz żądać złożenia przysięgi przez świadka lub biegłego, chociażby strony zwolniły go od niej.

§ 2. Przepis art. 359 § 2 nie ma zastosowania.

Art. 457²⁵. § 1. Postępowanie umarza się w razie śmierci jednej ze stron, a jeżeli w charakterze tej samej strony występuje kilka osób — w razie śmierci wszystkich tych osób, z zastrzeżeniem wyjątków, przewidzianych w § 2.

§ 2. Postępowanie zawiesza się:

1) w razie śmierci powoda — w sprawie o zaprzeczenie urodzenia z małżeństwa, wytoczonej przez męża matki;

2) w razie śmierci pozwanego — w sprawie o zaprzeczenie urodzenia z małżeństwa, wytoczonej przez dziecko, w sprawie o odjęcie uznaniu dziecka pozamałżeńskiego mocy prawnej i w sprawie o ustalenie ojcostwa pozamałżeńskiego.

§ 3. W przypadkach, wymienionych w § 2 pkt 1, postępowanie umarza się, jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od dnia śmierci powoda osoby, uprawnione do dziedziczenia po nim obok lub zamiast dziecka, nie zgłaszają wniosku o podjęcie postępowania.

§ 4. W sprawie o zaprzeczenie urodzenia z małżeństwa, wytoczonej przez dziecko, oraz w sprawie o odjęcie uznaniu dziecka pozamałżeńskiego mocy prawnej postępowanie podejmuje się z chwilą ustanowienia kuratora przez władzę opiekuńczą stosownie do przepisów prawa rodzinnego.

Art. 457²⁶. Wyrok prawomocny ma także skutek w stosunku do osób trzecich“.

Rozdział VII.

Przepisy przejściowe.

Art. XIII. Prawo rodzinne stosuje się do unormowanych w nim stosunków prawnych, chociażby powstały przed jego wejściem w życie, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej.

Art. XIV. § 1. Ważność czynności prawnych z zakresu, unormowanego prawem rodzinnym, dokonanych przed dniem wejścia w życie tego prawa, ocenia się według przepisów dotychczasowych.

§ 2. Jeżeli jednak według tych przepisów do ważności czynności prawnej potrzeba zezwolenia sądu (rady rodzinnej, rady opiekuńczej), a w dniu wejścia w życie prawa rodzinnego sprawa o udzielenie zezwolenia nie została jeszcze wszczęta, wówczas potrzebę zezwolenia i warunki jego udzielenia ocenia się według przepisów prawa rodzinnego.

§ 3. Jeżeli sprawa o udzielenie zezwolenia jest już w toku w dniu wejścia w życie prawa rodzinnego, stosuje się nadal przepisy dotychczasowe, chyba że według prawa rodzinnego zezwolenie nie jest potrzebne. W tym ostatnim przypadku postępowanie ulega umorzeniu z mocy samego prawa.

Art. XV. Przepisy artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do czynności prawnych, dotyczących osoby pozostającej pod władzą rodzicielską.

Art. XVI. Pozostają w mocy obowiązki alimentarne, oparte na stosunkach unormowanych w prawie rodzinnym, jeżeli zostały ustalone prawomocnym orzeczeniem sądowym lub umową przed dniem wejścia w życie tego prawa.

Art. XVII. Przepisów prawa rodzinnego nie stosuje się do spraw o zaprzeczenie urodzenia z małżeństwa, wszczętych przed dniem wejścia w życie tego prawa.

Art. XVIII. W ciągu roku od dnia wejścia w życie prawa rodzinnego, ulegają umorzeniu dzenia z małżeństwa dziecka, urodzonego przed tym dniem, jest dopuszczalne mimo upływu terminów, przewidzianych w prawie rodzinnym, jeżeli mogłoby ono nastąpić według prawa dotychczasowego.

Art. XIX. § 1. Sprawy o wyposażenie (wyprawę) dzieci przez rodziców z mocy obowiązku ustawowego, będące w toku w dniu wejścia w życie prawa rodzinnego, ulegają umorzeniu z mocy samego prawa.

§ 2. Orzeczenia sądowe w tym przedmiocie, które stały się prawomocne przed dniem wejścia w życie prawa rodzinnego, podlegają wykonaniu.

Art. XX. § 1. Jeżeli w chwili wejścia w życie prawa rodzinnego dziecko znajduje się pod opieką, a według przepisów tego prawa powinno podlegać władzy rodzicielskiej, opieka ustaje z mocy samego prawa.

§ 2. Władza opiekuńcza wyda bezzwłocznie zarządzenia potrzebne w związku z przejściem dziecka spod opieki pod władzę rodzicielską.

§ 3. Władzę rodzicielską nad dzieckiem uznanym lub uprawnionym przez akt władzy państwowej sprawuje to z rodziców, przy którym dziecko się wychowuje, aż do czasu powierzenia jednemu z rodziców władzy rodzicielskiej w trybie art. 73 prawa rodzinnego.

Art. XXI. Z dniem wejścia w życie prawa rodzinnego ustają prawa i obowiązki doradcy (współopiekuna), ustanowionego dla matki dziecka według przepisów dotychczasowych.

Art. XXII. Pozostaje w mocy orzeczone prawomocnie przed dniem wejścia w życie prawa rodzinnego odebranie, zawieszenie lub ograniczenie władzy rodzicielskiej (ojcowskiej), co nie wyłącza zmiany tych orzeczeń stosownie do przepisów prawa rodzinnego.

Art. XXIII. § 1. Stanowisko prawne dzieci pozamałżeńskich, urodzonych przed dniem wejścia w życie prawa rodzinnego, ocenia się według przepisów tego prawa.

§ 2. W szczególności:

1) dzieci pozamałżeńskie nabywają prawa w stosunku do matki i jej rodziny, chociażby nie były uznane przez matkę;

2) ustalenie ojcostwa pozamałżeńskiego w drodze orzeczenia sądowego, wydanego na

podstawie przepisów dotychczasowych, ma skutki przewidziane w prawie rodzinnym na przypadek ustalenia ojcostwa przez wyrok sądowy; sąd na wniosek dziecka nada mu w trybie postępowania niespornego nazwisko ojca, chyba że matka się temu sprzeciwi;

3) dzieci uważa się za uprawnione z mocy samego prawa, jeżeli spełnione są warunki, przewidziane w art. 63 prawa rodzinnego;

4) dzieci uznane przez ojca przed dniem wejścia w życie prawa rodzinnego uważa się za dzieci uznane w rozumieniu tego prawa, jeżeli uznanie dokonane zostało w formie, przewidzianej w art. 64 § 2 prawa rodzinnego, lub wobec sądu;

5) dzieci uprawnione przez akt władzy państwowej mają stanowisko prawne dzieci z małżeństwa bez względu na ograniczenia, zawarte w akcie uprawnienia.

§ 3. Prawa nabyte przez dzieci pozamażeńskie z mocy powyższych przepisów nie uwłaczają prawom nabytym już przedtem przez osoby trzecie.

Art. XXIV. Sprawy o uprawnienie dzieci pozamażeńskich przez akt władzy państwowej, będące w toku w dniu wejścia w życie prawa rodzinnego, ulegają umorzeniu z mocy samego prawa.

Art. XXV. Jeżeli dziecko według przepisów prawa rodzinnego ma prawo do innego nazwiska aniżeli to, które nosiło przed dniem wejścia w życie tego prawa, urzędnik stanu cywilnego sporządzi na wniosek interesowanego odpowiednią wzmiankę w aktach stanu cywilnego.

Art. XXVI. § 1. Skutki aktu przysposobienia, który uzyskał moc przed dniem wejścia w życie prawa rodzinnego, ocenia się według prawa dotychczasowego.

§ 2. Strony mogą jednak przez zgodne oświadczenie dostosować skutki powyższe do

przepisów prawa rodzinnego przy zachowaniu przepisów tegoż prawa o ustanowieniu stosunku przysposobienia.

Art. XXVII. § 1. Do czasu wejścia w życie jednolitego prawa spadkowego:

1) dziecko pozamażeńskie ma w zakresie wzajemnych praw spadkowych stanowisko dziecka z małżeństwa w stosunku do matki i jej rodziny, a dziecko uprawnione, uznane i zrównane — także w stosunku do ojca i jego rodziny;

2) przysposobiony dziedziczy po przysposabiającym na równi z dzieckiem z małżeństwa, jeżeli w akcie przysposobienia nie postanowiono inaczej;

3) przysposobiony nie ma praw spadkowych w stosunku do rodziny przysposabiającego i zachowuje prawa spadkowe w stosunku do swojej rodziny;

4) przysposabiający nie ma praw spadkowych w stosunku do przysposobionego.

§ 2. Przepisów § 1 nie stosuje się do spadków otwartych przed dniem wejścia w życie prawa rodzinnego.

Rozdział VIII.

Przepisy końcowe.

Art. XXVIII. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. XXIX. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1946 r.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

w/z Prezes Rady Ministrów:

Władysław Gomułka

Minister Sprawiedliwości:

Henryk Świątkowski

54

DEKRET

z dnia 24 stycznia 1946 r.

o przenoszeniu i zwalnianiu notariuszów oraz o powierzaniu pełnienia obowiązków notariuszów sędziom i prokuratorom w okresie przejściowym.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. W okresie czasu do dnia 31 grudnia 1946 r. Minister Sprawiedliwości może notariuszów bez ich zgody przenosić do innych miejscowości oraz zwalniać z zajmowanych stanowisk.

Art. 2. W okresie czasu do dnia 31 grudnia 1947 r. Minister Sprawiedliwości władny jest w razie opróżnienia się stanowiska notariusza powierzyć czasowo sędziom lub prokuratorom pełnienie obowiązków notariusza.

Art. 3. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 4. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

w/z Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Stanisław Szwalbe

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

Minister Sprawiedliwości:

Henryk Świątkowski